

CRNA GORA I EVROPSKA UNIJA

Uloga parlamenta u procesu evropskih integracija

■ U Podgorici je, prošle nedjelje, održan okrugli sto na temu *Uloga parlamenta u procesu evropskih integracija*. Ovaj skup je dio projekta *Crna Gora i evropske integracije* koji, u saradnji sa Vladom SR Njemačke i njemačkom Ambasadom u Crnoj Gori, realizuje *Monitor*.

■ Panelisti i diskutanti su u svojim izlaganjima naglasak stavili na pitanja: Kakva je sada, i kakva bi ubuduće trebala da bude uloga crnogorskog parlamenta u procesu evropskih integracija, ukazujući pri tom na dileme i probleme sa kojima se ovdašnja zakonodavna vlast susrijeće u svom radu.

Jačati ulogu i ugled parlamenta

Osnovna poruka mog današnjeg uvodnog izlaganja glasi: Ne upravlja vlada parlamentom, već parlament određuje i kontroliše vladu.

U svojim izjavama povodom našeg nacionalnog praznika, 3. oktobra, pomenuo sam 60 godina od donošenja našeg Osnovnog zakona (Ustava), kao jedan od jubileja, koji mi Njemci slavimo u 2009. godini. Međutim, u vezi sa tim jubilejom obilježavamo i 60-godišnjicu našeg Bundestaga! Iz tog razloga smo mi Njemci, a prije svega i sami poslanici njemačkog Bundestaga, ove godine mnogo razmišljali o ulozi našeg parlamenta. Postoji čitav niz govora iskusnih poslanika, koji su bili svjedoci uspona i kriza njemačkog parlamenta i koji se zbog toga s pravom mogu citirati.

Prvi citat: „Ni vlade, a takođe ni Ustavni sud, ne pate od nedostatka samopouzdanja. Bundestag ne treba i ne smije da se krije iza njih. On nije pomoćni organ, nego je srce stvaranja političke volje u našoj zemlji. Ono što je nacionalnim državama u vrijeme globalizacije ostalo od suvereniteta, upravo je u nadležnosti njihovih parlamenata ...”.

Drugi citat: „Parlamenti, njihov rad i njihovo javno djelovanje nisu uvijek tako dobri, kao što bi to mogli i trebali biti. Ovo važi za odnos između parlamenta i vlade, a i za vršenje izvornih parlamentarnih zadataka...”.

Treći citat: „Vlast se vrši – uvijek i svugdje, ponekad sa, a često i bez demokratske legitimacije. Razliku čini opozicija, a njen značaj ostaje i pada sa ulogom parlamenta kao predstavništva čitavog naroda: većine i manjine, za-govornika i protivnika”.

Četvrti citat: „Ono što mnogim građanima u politici očigledno smeta, to su političke svađe i spori procesi donošenja odluka. Svakako da obje strane, i birači i izabrani, moraju da izdrže i jedno i drugo; svađe mora biti. Demokratija nije proces za izbjegavanje svađe, nego za iznalaženje većinskih rješenja, a do demokratskih rješenja se ne dolazi ni autoritarnim komandovanjem niti na ‘o’ ruk’, a naročito ne kad se radi o kompleksnim i komplikovanim problemima”.

Dozvolite mi da napravim sažetak zaključaka, koji se

mogu izvući iz izvještaja o napretku Komisije EU i na osnovu naše saradnje sa crnogorskim parlamentom:

1. Na putu dostizanja evropskih standarda, crnogorski donosioci odluka imaju zadatak da jačaju ulogu i ugled parlamenta i poslanika i da dalje rade na tome, da se težište parlamentarnog rada sa plenuma prenese na odbore. To donosi dodatnu prednost, koja se sastoji u tome što će pretjerano politiziranje biti potisnuto u korist vođenja konstruktivnih rasprava.

2. Predlog Vlade za državni budžet za sljedeću godinu treba da bude podniet Skupštini najkasnije do sredine oktobra, kako bi u svim odborima i u plenumu bilo na raspolaganju dovoljno vremena za kontrolu i konsultacije u vezi sa toliko važnim dokumentom.

3. Treba udvostručiti napore, kako bi se u osnovi poboljšali radni uslovi poslanika i saradnika u skupštinskim službama i da se u skupštinskim službama i odborima obezbijedi dovoljno kvalifikovano i motivisano osoblje. U tom pogledu, biće neophodno da plate osoblja u administraciji Skupštine budu toliko atraktivne da i mladi, veoma obrazovani ljudi češće traže zaposlenje u parlamentu.

Ukoliko obavljanje ovog trećeg zadatka u Crnoj Gori izostane za duže vrijeme, evo još jednog iskustva iz Njemačke: Za 410 poslanika (koji su bili u prvom njemačkom Bundestagu) je tada bilo na raspolaganju 50 kancelarija, što je zapravo bilo dovoljno za predsjedništvo i za upravne organe poslaničkih grupa.

Poslanici, koji nisu pripadali ni jednom ni drugom organu, dobili su poštanski fah u jednom čeličnom ormaru i po jedan numerisani sigurnosni ključ. Pisalo se i diktiralo na hodnicima i stepeništu. Akutni nedostatak mogućnosti da se sjedne, imao je i svoje prednosti. Tako je Richard Stücklein koji je svojevremeno bio poslanik prvog njemačkog Bundestaga, kasnije, kao njegov predsjednik, izjavio: „Poslanik je 1949. godine, ukoliko je želio da sjedi, morao da ode u plenum ili u restoran. Stoga ne čudi, što je na plenarnim sjednicama tada bilo više poslanika nego danas!”

Zrela politička elita

Kako god u Crnoj Gori tumačili predstavnike naroda - bilo od onda kada su ih na dvorovima birali kraljeve, bilo od 1906. od kada traje naš parlamentarizam - uvijek je pred njima bio isti izazov: kako da se odupru i da budu realni predstavnici narodne riječi. Ta dijalektika odnosa između izvršne moći: vladе, kralja, predsjednika i predstavnika naroda - zbora, parlamenta je vječna i neće nikad prestati.

Mislim da je sadašnji parlament u stanju stalnog progresa ka jačanju svojih ovlaštenja. Ali, mi u želji da pojačamo moć parlamenta i njegovu sposobnost, ponekad možemo ući u zamku da idemo u kontra smjeru - što obično radi izvršna vlast - da preuzmemo i dio ovlaštenja koje nam ne pripadaju ili što je još gore, koje ne možemo valjano ispuniti. To su izazovi pred nama: da pojačamo samostalnost koja još nije velika (pogotovu u budžetskom dijelu), i da iskoristimo ona ovlaštenja koja mi imamo do maksimuma prvenstveno u oblasti političkog nadzora i kontrole, a da ne prigrabimo izvršna ovlaštenja koja bi bila van naše moći i van naših institucionalnih kapaciteta.

Parlament je mjesto osnovnog političkog dijaloga u Crnoj Gori i mjesto rješavanja sporova. Mi smo institucionalno određeni da rješavamo sporove na nivou onih različitosti koji sažimaju sve političke subjekte i sve temeljne političke teme. Nama je izazov da budemo mjesto dijaloga o razvoju Crne Gore. To pokušavamo da ostvarimo kroz razmatranje budžeta, završnog računa budžeta, svih agencija, sudske vlasti, pravosudne vlasti, računajući tu i tužilaštvo... I to nisu mala ovlaštenja crnogorskog parlamenta. Veća su

nego mnoga druga u EU.

Takođe, naša ovlaštenja saslušanja su institucionalno spremna da daju rezultate. Statistički to zvuči dobro, u 2008. smo imali 12 saslušanja: ministra odbrane, direktora ANB-a, šefa policije... Ali, naravno, efektivnost tih saslušanja zavisi od sposobnosti parlamenta da ima dobru logističku podršku, da može organizovati dobra saslušanja. Tu su deficiti koji su ogromni. Parlament je napravio skok od 2006. do danas sa milion i šesto na skoro pet miliona budžetskih sredstava, ali to je malo za njegovu ustavnu poziciju, jer nemoćan parlament nije parlament. Parlament koji ne promoviše svoju demokratsku moć, da može biti valjan glas naroda, je parlament koji ne služi svojoj osnovnoj svrsi. I to je najskuplji

parlament koji ne ostvaruje svoju ustavnu ulogu.

Mislim da će se ovaj parlament uspješno obračunati sa tim zamkama i upotrijebiti svoju riječ u toku rasprave o budžetu u susret godini koja će biti krizna, ali u susret godini koja nas ne oslobađa naše obaveze da razvijamo parlamentarizam u Crnoj Gori.

Još jedna tema koja skoro da nije dotaknuta u crnogorskoj javnosti, ili je to meni promaklo, a čini važan, ako ne i ključni, dio rada parlamenta jeste priprema opozicije da bude kvalifikovana i kompetentna vlast kroz parlamentarni život. To je način da dobijemo kvalitetnu tranziciju vlasti, a reklo bi se i kvalitetnu promjenu vlasti. Parlament ostvaruje funkciju izgradnje onih elita koje mogu jednako odgovorno voditi državu bez obzira ko bio na vlasti. Teorijski vlast ili opozicija a, suštinski, u Crnoj Gori znamo i dodatnu produbljenost te podjele. Posljednjih godina smo napravili korak i na tom planu i u cjelini smo pokazali sposobnost parlamenta da pravi nacionalni konsenzus. To nije lako u državi koju određuju mnoge istorijske predrasude ili spolja nametnuti sukobi, koji su Crnoj Gori bili dio istorijske tradicije. To su one vidljive strane našeg najbržeg kretanja ka EU, a tu je parlament snažno doprinio i snažno opredijelio.

Uvjeran sam da Crna Gora ima snažan parlament u nastajanju, zrelu političku elitu koja je sazrela u svim svojim iskušenjima. Sa puno optimizma, koliko mi iskustvo daje za pravo, vjerujem da će crnogorski parlament i sljedećih godina biti živa politička snaga u ustavnom i demokratskom kapacitetu Crne Gore.

GORDANA ĐUROVIĆ, MINISTRICA ZA EVROPSKE INTEGRACIJE

Parlament, od 2005. godine, svaka tri mjeseca od Vlade dobija jedan sveobuhvatan pregled o tome šta se radi u Vladi povodom evropskih integracija. Za članove Odbora za međunarodne odnose i evropske integracije Vlada svaki mjesec dostavlja izvještaj o tome kako se primjenjuje Privremeni sporazum i o tome se na Odboru povremeno i diskutuje a po pozivu i na plenumu. U formi afirmacije dobrih odnosa Vlade i parlamenta u ovom procesu, spomenula bih i rad na Nacionalnom programu za integraciju, gdje su kolege iz matičnog odbora takođe participirale u njegovom kreiranju. Treba pomenuti i definisanje određenog broja pitanja iz nadležnosti parlamenta u okviru odgovaranja na Upitnik iz Evropske komisije, koji smo više od dva mjeseca radili zajedno.

U našem zakonodavstvu je ugrađeno dosta mehanizama civilne kontrole od strane parlamenta. Kao što je predsjednik parlamenta istakao ona žive u praksi, možemo komentarisati stepen njenog kvaliteta ili dubine, ali u svakom slučaju ona je svake godine sve intenzivnija. To se može vidjeti i iz ocjena u izvještajima EK, jer ipak ocjene o jačanju kapaciteta parlamenta su iz izvještaja u izvještaj popravljene.

Već sada treba da napravimo jednu analizu regulatorne reforme i da vidimo koliki je opseg naše ukupne administracije i koliko je ona efikasna. Možemo govoriti o 50.000 zaposlenih u javnom sektoru, znači u organima državne uprave ima 53 institucije koje zapošljavaju oko 12 hiljada zaposlenih ali postoji čitav set institucija koje se finansiraju iz lokalnog budžeta na lokalnom nivou, zatim čitav set drugih državnih institucija, zatim regulatora i različitih institucija

iz oblasti kulture, obrazovanja i zdravstva koji su usmjerene prema centralnom ili lokalnom budžetu. Treba da se fokusiramo na kvalitetan timski rad koji je deficitaran. To je moja lična ocjena i za rad Vlade i za rad službi koje podržavaju sve ostale institucije u državi.

Svakako ono što je refleksija usvajanja Lisabonskog sporazuma je da uloga nacionalnih parlamenata raste, i u tom smislu svakako će i uloga crnogorskog parlamenta rasti, ne samo njegova kontrolna i zakonodavna funkcija nego uopšte glas građana koji treba da se čuje preko parlamenta. I u tom smislu mislim da je današnja debata vrlo značajna i da može da doprinese da mi bolje pozicioniramo i prepoznamo kako zajedno možemo da osnažimo ulogu parlamenta, prvenstveno zbog građana Crne Gore a onda i zbog rasta efikasnosti saradnje naših institucija i trasiranja našeg evropskog puta.

SRĐAN MILIĆ, PREDSJEDNIK SNP-a

Znam da nisu strana Crnoj Gori ni razmišljanja da li nam treba parlament. Ona su malo evoluirala do nivoa da ga treba marginalizovati. Ta marginalizacija parlamenta ne sprovodi se samo iz jedne kuhinje.

Skupština i njeni poslanici, ocjena je, ne djeluju dovoljno kao nezavisna grana vlasti, već vrlo često kao transiteri volje izvršne vlasti. Skupština mora imati zagarantovanu parlamentarnu autonomiju, regulatornu i pravnu, bezbjednosnu i finansijsku, tako da može organizovati i obavljati svoje nadležnosti nezavisno od izvršne vlasti.

Uloga parlamenta u evropskim integracijama je dinamičan i otvoren proces, proces koji je u stalnom razvoju i napredovanju i koji će uvijek u praksi predstavljati „nedovršen” posao. Značaj i uloga parlamenta u procesu pridruživanja EU nikako se ne smiju zanemariti i marginalizovati. Sama činjenica da se parlamenti pojedinih zemalja kandidata za članstvo u EU u krajnjoj institucionalnoj instanci izjašnjavaju o pristupanju ima posebnu težinu, bez obzira na pretpostavljeni deklarativni karakter takve odluke.

U pogledu evropskih integracija i uloge parlamenta u tom procesu trebalo bi jasno precizirati uloge i zadatke parlamenta i to kroz izmjene i dopune poslovnika, proširiti nadležnosti odbora koji se bave ovim pitanjima, obezbjediti da svi odbori budu u potrebnoj mjeri uključeni u proces integracija. Treba jasno u poslovniku razgraničiti izmjene, odnosno reforme od efikasnosti u procesu evropskih integracija, jer se sužavanjem poslaničkih

prava i limitiranjem sloboda može otići u drugu krajnost, proizvesti nove nesuglasice a ne obezbijediti da rad parlamenta bude efikasniji. Podsjetiću da je parlament Bugarske u nedostatku vremena usvajao zakone na engleskom jeziku kako bi imali harmonizaciju sa evropskim zakonodavstvom. To Crnoj Gori nije potrebno.

Dobre vijesti su da postoji energija, volja za učenjem, otvorenost prema svemu, svijest o cilju i snaga da se odoli svemu onome što nas čeka u pogledu tranzicije. Loše vijesti su nedostatak politike kao

zanata, nepoznavanje vokabulara, nedostatak vremena i nedostatak svijesti o značaju institucija.

Jasno je da parlament ne smije da služi kao sredstvo demokratske legitimizacije politike vlada, već institucija u kojoj se realizuje krajnja svrha ili cilj reformskog procesa - država u kojoj će vladavina prava biti osnovna mjera vrijednosti.

ANDRIJA MANDIĆ, **PREDSJEDNIK NOVE SRPSKE DEMOKRATIJE**

Kada se govori o Skupštini Crne Gore ni jednom ne treba propustiti priliku i ne ponoviti da Skupština bira i kontroliše Vladu i da Skupština ne treba nikada da dozvoli da bude servis izvršne vlasti.

Ne treba od parlamenta u maloj Crnoj Gori da se kriju stvari za koje bi bilo normalno da su poznate svim poslanicima. Tu mislim na odgovore koje Crna Gora treba da da vezano za Upitnik. To je za nas najveća državna tajna, rekao bih, kao što je 1906. bila najveća tajna kako je knjaz Nikola trošio pare koje je dobio iz Rusije. Nema potrebe za tim.

Zašto u crnogorskom parlamentu da ne vidimo odgovore na ta pitanja? Zašto da ne vidimo i pitanja koja smo dobili? Zašto da kao Skupština ne pokažemo dovoljno autoriteta da hoćemo zajedno da radimo, i vlast i opozicija, na davanju najboljih odgovora i na trasiranju i hodanju tim evropskim putem kako bi svi mogli da vide da mi prihvatamo evropske vrijednosti.

U našem javnom mnjenju kreira se mišljenje da crnogorski parlament treba da bude parlament jednoglasja, da ne postoji oštih riječi između vlasti i opozicije, nego da budemo kao nekadašnji Dom lordova, a da u običnom životu građani Crne Gore raspravljaju političke teme često na ivici fizičkih sukoba. Mislim da naše rukovodstvo Skupštine i posebno poslanički klubovi treba tu da pokažu sve ono što postoji i u drugim evropskim parlamentima. Tu treba da bude i oštih riječi i snažnih argumenata i da javnost crnogorska u potpunosti vidi ko se za što zalagao, kako se ide prema rješenjima koja će biti najbolja za sve, i to su po meni evropske vrijednosti koje treba da se demonstriraju na svakom mjestu.

Možemo govoriti da je Skupština svakog dana sve jača i jača ali vidite da smo u onoj istoj zgradi i sa administrativnim kapaciteta na nivou Skupštine iz 1945, dok je Vlada svoje kapacitete iz godine u godinu širila tako da ne znamo ni koliko zgrada Vlada ima.

Vodim Komisiju za praćenje procesa privatizacije. Radeći u toj komisiji vidite koliko postoji opstrukcija od strane izvršne vlasti i raznih vladinih službi da se proces kontrole privatizacije ne obavi na način kako je to propisano zakonom. Izvršna vlast ne želi čak da pošalje ni sva ona dokumenta koja su neophodna za kontrolu procesa privatizacije, recimo najvažnijeg crnogorskog preduzeća - *Elektroprivrede*. Pravo je mjesto da i sa ovog okruglog stola uputimo apel svim ljudima koji su vezani za parlament da uložimo napore kako bi ovu situaciju promijenili.

Između suštine i forme

Nakon uvodnih izlaganja panelista, riječ je dobio **Momčilo Radulović**, generalni sekretar Evropskog pokreta u Crnoj Gori. „Kada govorimo o funkcionisanju zakonodavne vlasti to, prema Kopenhagenskim kriterijumima, podrazumjeva da imamo parlament koji: zadovoljavajuće funkcioniše, čija se moć poštuje, sa opozicijom koja ima punu ulogu u funkcionisanju i gdje su manjine na adekvatan način zastupljene. To su četiri uslova po kojima ćemo biti ocjenjivani, po kojima jesmo ocjenjivani. Smatramo da osim četvrtog, ova tri prva uslova su dosta upitna”, konstatovao je Radulović uz ocjenu: „Stanje i uslovi u kojima parlamentarci rade je jako loše i mislim da ćemo zbog toga imati puno problema nakon što se intenzivira uloga parlamenta vezana za cijeli proces evropskih integracija”.

Ubijeđen sam da danas u Crnoj Gori nema suštinskog konsenzusa kako i na koji način da idemo ka Briselu, smatra profesor **Branko Radulović**, iz PzP-a. S druge strane nije u dovoljnoj mjeri ni kristalisan taj konsenzus u Briselu kakvu Crnu Goru želi. „U takvom jednom nedefinisanim stanju izvršna vlast je potpuno monopolisala cio proces, dok je parlament, uz sve pomake i poboljšanja, ostao periferna institucija”, zaključio je Radulović navodeći kao primjer ulogu parlamenta u radu na odgovorima na Upitnik EK. „Formirana je nekakva komisija u kojoj je trebalo da odgovorimo na 17-18 pitanja, od 100 i više političkih pitanja i 4.000 ukupno postavljenih pitanja. Normalno nisam htio da učestvujem u toj farszi. Dalje se farsa nastavlja zato što ne znamo da li ćemo dobiti one odgovore koje će Vlada poslati Evropskoj komisiji”.

Nakon polemičkog izlaganja profesora **Milana Popovića** (vidi boks) za riječ se ponovo javio predsjednik

Skupštine najavljujući da će se naredne godine „ostvariti želja svakog parlamenta da sruši Vladu, ovaj put samo fizički, zgradu Vlade”. Na mjestu gdje je sada zgrada Vlade trebalo bi da se zida novi parlament za neku buduću generaciju, najavio je Krivokapić uz osvrt: „Mislim da Crna Gora još uvijek ne korača punim korakom demokratije, koji znači da ima i lijevu i desnu nogu. Sada stojimo na jednoj nozi, da li je to 20 ili 10 godina u pogledu smjenjivosti vlasti, a ta promjenljivost vlasti je bitan preduslov dobrog zdravlja demokratije, i to je sljedeći veliki izazov pred nama za koji se treba spremiti”.

Poslanik PzP **Koča Pavlović** je primijetio kako je Krivokapić „već dva puta u sat vremena ponovio i nagovijestio dolazak opozicije na vlast da se čini da je gotovo otvorio tender za to. Ja se samo nadam da taj tender neće ličiti na dosadašnje crnogorske tendere na kojima se unaprijed zna ko će da pobijedi”. Pavlović se potom vratio na razgovor o „sposobnosti, bolje reći nesposobnosti, parlamenta da odigra jako značajnu ulogu u procesu evropskih integracija” iznoseći stav da „mi još uvijek imamo jedan rudimentarni oblik parlamentarizma u kome dominantnu političku moć posjeduju vođe vladajućih stranaka. U Crnoj Gori parlament nije neko ko suštinski sprovodi zakonodavni proces već je izvršilac prethodno donijetih odluka u vladajućim krugovima vladajućih partija. Potvrda toga se može naći u činjenici da je usvojen ogroman broj zakona na prijedlog Vlade, dok su prijedlozi zakona poslanika, a posebno oni opozicionih klubova, završavali kao uzaludni pokušaji. Rijetki izuzeci predstavljaju samo osvježavanje fasade ovog fasadnog parlamentarizma”, kazao je Pavlović. „Mi smo država u kojoj jedan veoma nestabilni režim čije vrijeme neumitno

ističe ima jednu jako stabilnu Vladu. Uskoro ćemo biti u prilici da taj apsurd jasno sagledamo, kada predlog budžeta, o kome se danas više puta pričalo, dođe pred Skupštinu. Može se desiti da budžet ne prođe na glasanju a da Vlada i pored toga ipak nastavi da stabilno vlada. Zar je potrebna bolja indikacija stanja našeg parlamentarizma” zaključuje Pavlović.

Za riječ se potom javio **Miodrag Vuković** poslanik DPS-a. On je konstatovao da priču o ulozi crnogorskog parlamenta u procesu evropskih integracija treba smjestiti u objektivni i realan kontekst sa manje isključivosti. „Slušajući prethodnike, pa čak i neke koji pripadaju tom *ozloglašenom* dijelu parlamentarne većine, kojem i ja pripadam, ostalo mi je nejasno kako su ovako loši momci doveli Crnu Goru ovdje gdje jeste. Niti ću braniti niti ću hvaliti one strukture koje su dovele Crnu Goru pred bijelu Šenglen listu, koje će dovesti Crnu Goru, po svim pokazateljima krajem sljedeće godine, u status kandidata, koji su pretvorili Crnu Goru u jednu dobru evropsku priču... To su činjenice koje se skoro zaboravljaju u ovoj poplavi kritike. Parlament se prilagođava uslovima u kojima djeluje”, naveo je Vuković uz zaključak: „Moje parlamentarno iskustvo je više pozitivno nego negativno. Znam za sve tjeskobe i limite parlamenta u kojem djelujem ali znam da maksimalno pratim iskustva onih parlamenta koji su ispred nas”.

Osim usvajanja zakona, crnogorski parlament nije uspio da u potpunosti sprovede ni dio nadležnosti koje su mu povjerene Ustavom i zakonima, rekao je **Vuk Maraš** iz NVO MANS. „Trebalo je proširiti ovlašćenja odbora – za pravosuđe, politiku i ekonomiju. Izmjene poslovnika još nijesu ni pripremljene a kamoli usvojene iako je od usvajanja Ustavne rezolucije proteklo dvije godine”.

Parlament je prvi i osnovni organ u državi i to je centar vlasti i moći smatra **Đorđe Suh** iz SDP-a. „Nažalost jako je uvrježeno mišljenje među građanima da je vlada ta koja se o svemu pita. Zbog toga se ne bi složio sa ocjenama da vlada nije dovoljno demokratska.

Nema demokratije u sprovođenju zakona i sprovođenju odluka. Demokratija se traži i nalazi u parlamentu i za nju s treba izboriti u parlamentu”.

Đorđe Pinjatić poslanik DPS-a, se ne slaže sa tvrdnjom da u Crnoj Gori imamo parlamentarnu fasadu naglašavajući da je tokom njegovog boravka u parlamentu u funkciji poslanika „parlament odisao i kompetentnošću i odgovornošću i veoma značajnim naporom koji su ulagale moje kolege poslanici u donošenju važnih zakonskih akata. Reći ću to ma koliko odudaralo od dosadašnje diskusije, i pozicije i opozicije”.

U diskusiju se uključila i ministarka Đurović objašnjavajući da li će i kada odgovori na Upitnik EK biti dostupni poslanicima. „Najveći dio odgovora je vrlo običan, tehnički, deskriptivan, opisuje politike, koliko ljudi, koji su se zakoni usvojili, vrlo malo ima strateških i da kažem političkih pitanja. Mislim da će odgovori biti objavljeni, to je neka dobra praksa iz zemalja u regionu. Što se mene tiče ja ću dati svoj glas da Upitnik sa odgovorima bude javan što prije. Tu nema ništa posebno da se krije. Mislim isto da bi bilo dobro iz nekih etičkih obzira makar sačekati da se odgo-

vori predaju, jer je to formalni čin završetka procesa. To je, dakle, najraniji mogući termin, a najkasniji je kada EK pripremi mišljenje”.

Srđan Milić je, potom, saopštio kako u Skupštini Crne Gore ne postoji ni jedan jedini zakon koji je prosljeđen od strane Vlade Crne Gore. „Mi danas i kada bismo željeli da raspravljamo o zakonima od strane Vlade, ne bismo imali o čemu da razgovaramo. S druge strane pomenuta su iskustva Njemačke. Vaša ekselencija, da li u Bundestagu, kao poslanik sjedi direktor Uprave carina Njemačke? Da li u Bundestagu kao poslanik sjedi direktor Zavoda za zapošljavanje ili slične službe? Govorim o nadzornoj i kontrolnoj funkciji parlamenta”.

Poslanik SNP-a **Predrag Bulatović** je ukazao na slične probleme: „Gospodin Plate nam je poručio da ne kontroliše vlada parlament, već parlament određuje i kontroliše vladu. To i toliko znamo teorijski. Suštinski, gospodin Bardhi je predao 1000 amandmana, reći će koliko je amandmana usvojeno. Da li je ijedan zakon opozicije, a mnoge smo zakone predložili, ušao u proceduru? Kako se usvaja dnevni red, koliko je ➤

PROFESOR MILAN POPOVIĆ

Diktatura sa elementima sultanizma

- Dvadeset godina nesmenjena i nesmenjiva, što je još opasnije, vlast jedne partije, jednog čoveka, jedne porodice, jednog klana. Ultramonopolistički, kvazifeudalni, oligarhijski kapitalizam, svetska i crnogorska, naglašavam crnogorska, društvena kriza, endemsko siromaštvo trećine populacije, kosmički konflikt interesa, megakorupcija, gigakriminal, a sve to rezultira zarobljenim parlamentom, državom i društvom. Blokiran razvojem ili, kako je jedan naučnik još pre 30 godina rekao, razvojem nerazvoja. Vladavina sile a ne prava i zbog toga na žalost pre nedovršena diktatura sa elementima sultanizma, nego nedovršena demokratija.

To je bila struktura, a ovo je konjunktura - Od šest država sa kojima graniči Crna Gora u tri: Srbiji, Hrvatskoj i Italiji podignute su optužnice protiv najbližih poslovnih i privatnih prijatelja predsednika Vlade Crne Gore. Čak i samo deseti deo ovakvih problema jednog predsednika vlade i jedne vlade u normalnoj demokratskoj zemlji, za 24 sata, dovela bi do ostavke odnosno do smene, izglasavanja nepoverenja. Na žalost reakcije na ovakav problem Crne Gore su krajnje neadekvatne.

amandmana opozicije odbijeno?”, zapitao je Bulatović. „I onda te priče da parlament mora da ima neku ulogu padaju u vodu. Parlament nema dovoljno ljudi koji pomažu poslanicima da ocijenimo ono što je naša osnovna uloga - da li je određen projekat usklađen sa pravom EU. Mi vjerujemo na časnu riječ Sekretarijatu za evropske integracije, a Sekretarijat matičnim ministarstvima...”

U crnogorskom parlamentu sada nema debate, rekao je predsjednik DS-a **Mehmet Bardhi**. „Nema rasprave. Ima samo aminovanja. Sadašnja vlast je ukinula finansiranje parlamentarnih stranaka. Ne možemo opstati, nas guše”, naglašava Bardhi navodeći kao primjer: „Mi smo imali poslanika - direktora zatvora. On je pod svojom ingerencijom imao oružanu formaciju. I kako onda ja sa njim mogu biti ravnopravan?”

O problemima poslanika u crnogorskoj Skupštini govorio je i **Genci Nimanbegu**, poslanik FORCA: „Gospodin Krivokapić je jednom prilikom rekao da će se boriti da status poslanika dostigne status pomoćnika ministara. To govori da je i sam predsjednik parlamenta svjestan kakav je odnos između ove dvije grane vlasti i gdje je prava jačina. Ali svi moramo shvatiti, pa i sama Vlada, da bez jačanja kontrolne uloge parlamenta, nema razvoja demokratije u Crnoj Gori. Mi poslanici nismo ravnopravni”.

Na okruglom stolu razgovaralo se puno više o ulozi parlamenta u samom društvu, a puno manje o samoj temi – ulozi parlamenta u evropskim integracijama, zaključak je **Petra Turčinovića**, ambasadora Republike Hrvatske u Crnoj Gori. „Čini mi se da je taj pomak teme zbog toga što su parlamentarci govorili o onome što ih žulja i što ih muči. Razgovaralo se dosta o tehnicima rada, o privilegijama, o utjecajima, o odnosu pozicije i opozicije. Očekivao sam više razgovora oko sadržaja, oko toga gdje se Crna Gora nalazi u odnosu na kriterije koje mora zadovoljiti prije nego što postane članica EU”.

Potom je gospodin Plate sažeo osnovne preporuke i prijedloge iz debate:

- Jedan od važnih predloga je da se koriste IPA fondovi da bi se izgradio kapacitet parlamenta.

- Predložena je redovna komunikacija sa Evropskim parlamentom, kako bi se stekla dodatna znanja koja bi doprinijela boljem funkcionisanju crnogorskog parlamenta.

- Potrebno je analizirati i unaprijediti ulogu Nacionalnog savjeta za evropske integracije. Kada je osnovan ovaj savjet je imao određenu svrhu, međutim, kako je crnogorska država evoluirala došlo je do potrebe da se redefiniše njegova uloga.

KLAJV RAMBOLT, ZAMJENIK ŠEFA EK U CRNOJ GORI

Parlamentu ključna uloga

- Mislim da imamo jasnu političku volju od strane država članica EU o evropskoj perspektivi Crne Gore i drugih država u ovom regionu. Parlament ima ključnu ulogu u tom procesu. Veoma sam ohrabren konsenzusom koji je pokazan danas od strane govornika, to je evidentno po broju stvari o kojima se slažu bez obzira iz koje partije dolazili.

Vidio sam puno država u različitim fazama približavanja, nemojte da zanemarite veliko zakonodavno opterećenje sa kojim će se vaš parlament suočiti na putu evropskih integracija. Imamo nekih 120 hiljada stranica evropskih zakona i crnogorski zakoni moraju da se usklade sa tim. Pozivam vas da veoma ozbiljno shvatite to zakonodavno opterećenje i odigrate pravu ulogu u tom smislu. Mi sa naše strane EK pokušavamo da omogućimo parlamentu da izgradi kapacitete u tom procesu.

- Predložene su izmjene poslovnika o radu Skupštine kako bi se više uključili skupštinski odbori u rad parlamenta i da bi se kvalitetnije pripremio materijal za diskusiju na plenarnoj sjednici.

- Govoreno je o potrebi da vladin nacrt budžeta bude dostavljen Skupštini što ranije, kako bi na odborima i na plenarnoj sjednici mogao kvalitetnije da se razmatra.

- Ukazano je na problem usvajanja zakona bez stvarnog saznanja da li su oni u skladu sa evropskim zakonima.

- Potencirana je kontrolna funkcija parlamenta nad radom vlade koju bi trebalo osnažiti.

„Danas smo razgovarali samo o prvoj fazi pridruživanja, fokusirali smo se na Upitnik, a trebali smo da govorimo i o sljedećoj fazi - na koji način je pravo EU postalo dio crnogorskog zakonodavstva”, zaključio je ambasador SR Njemačke.

